

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Bergen, 14.7.2013

Høringsuttalelse vedrørende Tverrelva kraftverk i Kvinnherad kommune, Hordaland

Sammendrag

Tverrelva Kraft AS søker om konsesjon til å utnytte Tverrelva, som renner fra Mannsvatnet i Kvinnherad kommune, til kraftproduksjon. Naturvernforbundet i Hordaland (NVH) stiller seg meget kritisk til dette. Inngrepet vil omfatte en reetablering og oppgradering av en demning i et inngrepsfritt naturområde (INON), og både en eventuell utbygging og senere regulering av Mannsvatnet vil redusere et rikt biologisk mangfold i tiltaks- og influensområdet.

Generelt

Den planlagte utbygginga vil utnytta fallet frå Mannsvatnet (kote 510) mellom Uskedalen og Omvikedalen og ned i Uskedalen på kote 40. Det går ein skjemmande skogsbilveg opp ved sida av elveløpet, og det er planlegt bygd 620 veg vidare frå denne vegen til utløpet av Mannsvatnet. Dette vil bli demt opp 1 meter og nytta til vinterkraft i tillegg til sommarkraft. Maksimal slukevne er 1180 l/s, og det er søkt om ei minstevassføring på 42 l/s sommar og 25 l/s vinter, altså nær tørrlegging. Vatnet skal gå i nedgravd røyrgate på ein strekning på 1 290 meter. Tverrelva kraftverk vil ha ein kapasitet på 4.95 MW og vil gje 10.65 GWh om vinteren og 9.78 GWh om sommaren. Det planlagte kraftverket skal erstatte et eldre kraftverk, men representerer et langt større naturinngrep enn dette.

Hydrologi

Den sterkt reduserte vassføringa medfører at vassdraget blir praktisk talt tørrlagt gjennom hele sommersesongen like til september i tørrår, mens det uten utbygging er 3-4 uker, i følge kurvene over vannføring som ligger ved konsekvensanalysen. Dette betyr at eventuelle plante- og fuglearter som måtte finnes i elvestrengen på den tørrlagte elvestrekningen, står i fare for å forsvinne.

Biologisk mangfold

Det fremkommer av konsekvensutredningen – kalt “Konsekvenser for biologisk mangfold ved utbygging av Tverrelva kraftverk i Uskedalen, Kvinnherad kommune”, utført av Ambio – at feltarbeidet til denne ble utført i november måned, som ikke er et optimalt tidspunkt for kartlegging av biologisk mangfold. Det vil eksempelvis ikke være mulig å gi et tilstrekkelig bilde av trekkfuglbestander som har trukket sørover for vinteren, eller planter som har visnet på høsten. Det står også skrevet at deler av det høyereliggende området var dekket av nysnø under befaringen, noe som ytterligere problematiserer kunnskapsgrunnlaget.

Det er ifølge konsekvensutredningen en bekkekløft ved Tverrelva med et stort artsmangfold, deriblant flere arter av fuktighetskrevende moser. Bekkekløft er en prioritert naturtype innen kategorien «andre viktige forekomster». Elven bidrar vesentlig til å forsyne vannbehovet til mosene i kløften, og en eventuell utbygging og regulering av Mannsvatnet vil dermed få betydelige negative konsekvenser for levevilkårene til disse artene i området. Illevarslende er det også at forekomster av den tidligere rødlistearten hinnebregne vil bli redusert i bekkekløften ved en eventuell utbygging. For øvrig må det antas en høy sannsynlighet for funn av sjeldne arter i tilknytning til bekkekløften dersom det foretas en grundigere befaring på et mer gunstig tidspunkt. Rørgaten går også gjennom en gammel bjørkeskog med rikt artsmangfold.

Strandsnipe (rødlisteart, NT) antas å hekke ved Mannsvatnet, og denne vil bli betydelig negativt påvirket dersom vannet blir regulert og anleggsarbeidet legges til hekkeperioden. Konsekvensutredningen beskriver også deler av tiltaksområdet som hekkeplass for heilo, blant annet den tiltenkt utbyggede demningen. Av hensyn til disse fugleartene er det vesentlig at en eventuell bygging ikke legges til hekkeperioden. Fossefall er sannsynlig å finne i tilknytning til Tverrelva og det skal finnes reirplasser for kongeørn i influensområdet. Heller ikke dette er tilstrekkelig belyst i konsekvensutredningen.

På grunn av mangelfull og utilstrekkelig konsekvensanalyse av vassdraget, gjelder her i høy grad føre-var prinsippet i §9 i Naturmangfoldloven der det heter: *”Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.”*

For øvrig er området i konsekvensutredningen beskrevet som et viktig område for hjort som vil få sitt levevis forstyrret, spesielt under et eventuelt anleggsarbeide.

Landskapsmessige konsekvenser

Den planlagte utbyggingen av en demning i Mannsvatnet vil medføre en reduksjon på 2,5 km²

av et større INON-sone 2 areal. Det blir stadig flere kraftverk i Kvinnherad spesielt, og Hordaland generelt, som bidrar til reduksjon i INON uten at den samlede effekten tas hensyn til, og dette er i konflikt med nasjonale og regionale miljømålsettinger, som beskrevet i henholdsvis Stortingsmelding nr. 26 (2006-2007) og Fylkesplan for Hordaland 2005-2008 (gjeldende). I konsesjonssøknaden er omfanget av dette inngrepet forsøkt nedtonet, og det henvises til at den nye demningen i stor grad vil være en oppgradering av den allerede eksisterende demningen. Det er allikevel grunn til å tro at en oppgradert demning vil utgjøre et åpenbart større inngrep i dette landskapet enn den eksisterende, forfalne demningen og slik sett forringe den estetiske kvaliteten til det omkringliggende landskapet.

Det hevdes også i konsesjonssøknaden at utbyggingen vil bringe området tilbake til slik det var før 1970, skjønt det bør bemerkes at det tidligere kraftverket angivelig kun var i drift i underkant av 30 år og slik sett ikke har noen bemerkelsesverdig historisk-estetisk rolle i landskapet.

Konklusjon

Som følge av det manglende kunnskapsgrunnlaget og det faktum at den tilsøkte utbyggingen vil påvirke et rikt biologisk mangfold i influensområdet, med blant annet en rødlistet fugleart, behøves det utført et grundigere feltarbeide i området, på et gunstigere tidspunkt. Det nåværende kunnskapsgrunnlaget står ikke i et rimelig forhold til den risikoen for skade på naturmangfoldet som den omsøkte utbyggingen representerer, og oppfyller dermed ikke naturmangfoldlovens §8 og 9. Det er spesielt viktig å kartlegge arts mangfoldet knyttet til bekkeløften i Tverrelva, samt å verifisere eller avkrefte om det finnes hekke- og reirplasser for fossefall og kongeørn i influensområdet som vil bli påvirket av tiltaket.

På bakgrunn av de forhold som er beskrevet ovenfor konkluderer NVH med at kunnskapsgrunnlaget i denne saken er for mangelfullt til å tillate en utbygging. Dette med henblikk på *føre-var-prinsippet* i naturmangfoldlovens §9. Av hensyn til det hittil påviste biologiske mangfoldet i influensområdet bør det uansett ikke gis tillatelse til regulering av Mannsvatnet, slik dette er beskrevet i konsesjonssøknaden. Den forventede merproduksjonen forbundet med reguleringen er i konsesjonssøknaden anslått til kun 3,3 GWh per år, og veier på ingen måte opp for den trusselen den utgjør for fuglelivet i området.

Dersom en eventuell utbygging skulle finne sted er det særdeles viktig at det tas hensyn til dyre- og plantelivet i området, og at anleggsarbeidet legges utenom hekketidene for de viktige fugleartene i nærheten.

For Naturvernforbundet Hordaland

Signe Sandberg

Leder

Rene Alvestad

saksbehandler